

סיכום הדף היומי

שקלא וטריא

בבא קמא צח

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעלו נשמת
דינה בת עטל זיל
עובדיה חיים בן רחל זיל
ת.נ.צ.ב.ה

דיני גרמא

עתה הגמרא מביאה כמה מקרים של גרמא ודנה בהם:

הזורק מטבע של חברו לים הגדול

אמר רבה הזורק מטבע של חברו לים הגדול פטור שאומר לו הא מנח קמא! אי בעית שקליה! ולגבי הממון שהוא יצטרך לשכור מישוה שישוט כדי ליטלו היינו גרמא בניזקין ופטור.

והני מילי בצלולין⁹⁰, דקא חזי ליה,

אבל עכורין דלא קחזי ליה, לא שעשה מעשה בידיים שאבוד הוא ולא גרמא.

והני מילי דאדייה אדווי כלומר שהייתה ביד הבעלים והוא הכה תחתיו וניתזה לים, אבל שקליה בידיה מיגזל גזליה השבה בעי מיעבד.

(קושיה) מתיב רבא- לענין פדיון מעשר שני:

אין מחללין על מעות שאינן ברשותו כיצד ?

היו לו מעות בקסטרא⁹¹ רחוק מאד ויש סכנת דרכים לילך לשם ואין שיירות מצויות, או בהר המלך, או שנפל כיסו לים הגדול אין מחללין – אלמא נחשב כאבוד.

(תירוץ) אמר רבה שאני לענין מעשר דבעינן מצוי בידך דרחמנא אמר וצרת הכסף בידך, וליכא.

השף מטבע של חברו

ואמר רבה השף מחיקה ע"י שיפשוף מטבע של חברו, פטור - דהא לא עבד ולא מידי.

וה"מ דמחייב בקורנסא⁹² פטיש ונעשה וטרשיה אבן חלקה, אבל שיפא בשופינא כלי שמשייפין בו חסורי חסריה ממש ולא גרמא הוא.

(קושיה) מתיב רבא הכהו על עינו, וסמאה. על אזנו, וחרשו עבד, יוצא בהן לחירות – חרשו בלי חבורה חייב משום שעשה מעשה בגופו, כמו כן לגבי מטבע, שעשה מעשה בגופו והפחית את דמיו שתתחייב.

כנגד עינו ואינו רואה, כנגד אזנו ואינו שומע, אין עבד יוצא בהן לחירות שלא היה לו לחשוש על זה, גרמא הוא.

(קושיה) רבה לטעמיה-

דאמר רבה חרשו לאביו, נהרג שאי אפשר לחרישה בלא חבורה, דטפתא דדמא נפלת ליה באוניה – ה"ה לגבי עבד.

הצורם אוזן פרתו של חברו

ואמר רבה הצורם פוגם⁹³ אוזן פרתו של חברו, פטור - פרה כדקיימא קיימא, דלא עבד ולא מידי, וכולהו שוורים לאו לגבי מזבח קיימי.

(קושיה) מתיב רבא העושה מלאכה במי חטאת ובפרת חטאת דהיינו שקל כנגדם משקולות שכל מעשיה נפסלים במלאכה, פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים.

וכך הגמרא מדייקת:

מלאכה הוא דלא מינכר היזיקה, אבל צורם דמינכר היזיקה הכי נמי דמחייב בדיני אדם.

(דחיה) אמרי הוא הדין דאפילו צורם פטור, והא קא משמע לן דאפילו מלאכה דלא מינכר היזיקה, חייב בדיני שמים.

[עד כאן דף צח עמוד א']

השורף שטרו של חברו

ואמר רבה השורף שטרו של חברו פטור - דאמר ליה ניירא קלאי מינך.

(קושיה) מתקיף לה רמי בר חמא היכי דמי ?

אי דאיכא סהדי דידיעי מאי הוה בשטרא, ליכתבו⁹⁴ ליה שטרא מעליא !

ואי דליכא סהדי, אן מנא ידעינן ולא צריך להשמיע זאת ?

(תירוץ) אמר רבא תהא במאמינו בעל השטר לשורף לומר הסכום שהיה כתוב. [יש גורסים

מאמינו השורף לבעל השטר]

להלן כיצד רצה רב דמי להשוות דינו של רבה למחלוקת תנאים וכיצד הגמרא דוחה את זאת.

אמר רב דימי בר חנינא הא דרבה מחלוקת ר"ש ורבנן היא-

לר"ש דאמר דבר הגורם לממון כממון דמי, מחייב

לרבנן דאמרי דבר הגורם לממון לאו כממון דמי לא מחייב.

(קושיה) אימר דשמעת ליה לרבי שמעון דבר הגורם לממון כממון דמי בדבר שעיקרו ממון כדרבה,

דאמר רבה גזל חמץ לפני הפסח, ובא אחר ושרפו במועד היינו ערב פסח משעה הששית, פטור שהכל מצווים עליו לבערו .

לאחר הפסח - מחלוקת ר' שמעון ורבנן – כדלהלן:

לרבי שמעון דאמר דבר הגורם לממון כממון דמי, חייב לשלם לגזלן את דמיהם, שאם היה בעין היה מחזירו לבעלים (הרי שלך לפניך), ועתה הגזלן יצטרך לשלם דמים.

לרבנן דאמרי דבר הגורם לממון לאו כממון דמי, פטור.

חוזרת הגמרא ומחלקת בין השורף שטרו של חברו לשורף חמץ:

ולכן בחמץ שעיקרו ממון אומרים כן, אך בדבר שאין עיקרו ממון מי אמרינן ?

אמר אמימר מאן דדאין דינא דגרמי, מגבי ביה דמי שטרא מעליא.

ומאן דלא דאין דינא דגרמי, מגבי ביה דמי ניירא בעלמא.

הוה עובדא וכפייה רפרם לרב אשי ואגבי ביה כל מה כתוב בשטר כי כשורא לצלמא דהיינו פירעון גמור מן העידית כקורה זו מיוחדת לתקן בצורה ודיוקנאות :

[משנה] חמץ ועבר עליו הפסח אומר לו הרי שלך לפניך

. מאן תנא אומרינן באיסורי הנאה הרי שלך לפניך אמר רב חסדא ר' יעקב היא דתניא שור שהמית:

1. עד שלא נגמר דינו-

מכרו, מכור ולא יסקל שצריך מיתה והעמדה בדין כאחד .

הקדישו, מוקדש – ואם נהנה ממנו מעל.

שחטו, בשרו מותר.

החזירו שומר לבית בעליו, מוחזר.

2. משנגמר דינו-

מכרו, אינו מכור.

הקדישו, אינו מוקדש – שלא ברשות בעליו הוא להקדישו.

שחטו, בשרו אסור.

א. [רבנן] החזירו שומר לבית בעליו, אינו מוחזר.

ב. ר' יעקב אומר אף משנגמר דינו החזירו שומר לבעליו מוחזר.

לימא בהא קמיפלגי-

(1

דרבנן סברי אין אומרינן באיסורי הנאה הרי שלך לפניך – נפק"מ לגזל חמץ בפסח

ועבר עליו הפסח ומחזירו, שאינו מוחזר.

ורבי יעקב סבר אומרינן באיסורי הנאה הרי שלך לפניך.

⁹⁰ בעינן מומין שבגלוי דומיא דשן ועין ובהרשו היכי הוי בגלוי וי"ל [1] נהי שאין ניכר בו כלום כשהוא ישן או עומד במקום אחד ושותק מכ"מ כיון דלפי מנהגו שמתנהג והולך ניכר שהוא חרש חשיב מום שבגלוי ועי"ל [2] דאין צריך שיהא קלקול בגלוי אלא שהאבר שיש בו קלקול יהא בגלוי:

⁹¹ תוספות ד"ה כתוב ליה שטרא. לא שייך הכא מפיהם ולא מפי כתבם ולא בההיא דתנן בגט פשוט (ב"ב דף קסח.) מי שנמחק שטר חובו, דעדים החתומים על השטר נעשה כמי שנחקרה עדותו בב"ד והוי כאילו אמרי הני עדים ראינום שנחקרו עדותו בב"ד ובפ"ב דכתובות (דף כ:): הארכת.

סיכום הדף היומי

שקלא וטריא

בבא קמא צח

לעילוי נשמת
דינה בת עטל ז"ל
עובדיה חיים בן רחל ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה

(2) רבה-

דכולי עלמא אומרין באיסורי הנאה הרי שלך לפניך -

דא"כ שרבנן החולקים נפלוג לענין חמץ בפסח.

אלא צריכים לחלק בין דבר שנאסר ממילא (חמץ), למזיק בידיים והיינו שהוליו לב"ד.

אלא הכא בגומרין דינו של שור שלא בפניו קמיפלגי:

דרבנן סברי אין גומרין דינו של שור אלא בפניו - דאמר ליה אי אהדרתיה ניהלי
הוה מערקנא ליה לאגמא, השתא אתפשתיה לתוראי בידיא דלא יכילנא לאשתעווי
דינא בהדיה!

וכך דורשים: השור יסקל וגם בעליו יומת כמיתת הבעלים כך מיתת השור מה
בעלים בפניהם, אף שור בפניו. [אכן בסיפא של המשנה שהייתה יוצאת ליסקל שאומר

הרי שלך לפניך היינו כרבי יעקב.]

ור' יעקב סבר גומרין דינו של שור שלא בפניו - דאמר ליה סוף סוף מיגמר הו
גמרי ליה לדינא שלא בפניו.

למדנו לעיל שרב חסדא רצה להעמיד את המשנה דלעיל לפי רבי יעקב ורבה דחה

אותו. רב חסדא המשיך בסברתו וטרח למצאו ראייה לדבריו - כדלהלן:

אשכחיה רב חסדא לרבה בר שמואל א"ל תנית מידי באיסורי הנאה?
אמר ליה אין, תנינא-

והשיב את הגזלה מה תלמוד לומר אשר גזל? יחזיר כעין שגזל - מכאן אמרו גזל
מטבע ונפסל, פירות והרקיבו, יין והחמיץ, תרומה ונטמאת, חמץ ועבר עליו
הפסח, בהמה ונעבדה בה עבירה, ושור עד שלא נגמר דינו, אומר לו הרי שלך
לפניך.

מאן שמעת ליה דאמר עד שלא נגמר דינו, אין, משנגמר דינו, לא?

רבנן, וקתני חמץ ועבר עליו הפסח אומר לו הרי שלך לפניך.

א"ל אי משכחת להו לבני הישיבה לא תימא להו ולא מידי שלא ישמחו שמצאו קושיא
על דברי.

[משנה] פירות והרקיבו אומר לו הרי שלך לפניך.

(קושיה) והתנן פירות והרקיבו משלם כשעת הגזילה?!

(תירוץ) אמר רב פפא כן שהרקיבו כולן, כאן שהרקיבו מקצתן:

מתניתין

- נתן לאומנין לתקן וקלקלו, חייבין לשלם.
- נתן לחרש שידה תיבה ומגדל לתקן וקלקל, חייב לשלם.
- והבנאי שקיבל עליו לסתור את הכותל ושיבר האבנים או שהזיקן, חייב לשלם.

היה סותר מצד זה ונפל מצד אחר, פטור. ואם מחמת המכה, חייב.

גמרא

אומן קונה בשבח כלי

סוגיא זו עוסקת בדיון אומן (קבלן) שקיבל איזה חומר מהבעלים כדי לעשות כלי והוא
הוסיף דברים בממנו שלו, כגון סממנים לצבוע, האם הכלי נחשב שלו וכשמחזיר לבעלים
זה נחשב כמכירה, דהיינו אומן קונה בשבח כלי, או לא. בנידון הזה ישנם שתי נפק"מ
בסוגייתנו ואלו הם: א. אם אחרי שעשה את הכלי קלקלו האם נחשב שהוא ברשות
הבעלים וישלם את דמי כל הכלי או דמי החומרים שקיבל בלבד. ב. מתי שגמר את
הכלי הבעלים עוברים על לאו' לא תלין פעולת שכיר אתך עד הבוקר, שישנו בשכיר
(או קבלות - רב ששת) אבל לאו במכירות. לכן אם אומן קונה אז אינו עובר. להלן
דברי רב אסי שסובר שקונה, והגמרא מנסה להוכיח את דינו ודוחה ומסיימת שאין
הוכחה וגם אין קושיא עליו.

אמר רב אסי לא שנו אלא שנתן לחרש שידה תיבה ומגדל לנעץ בהן מסמר, ונעץ
בהן מסמר ושיברן

אבל נתן לחרש עצים לעשות שידה תיבה ומגדל, ועשה מהן שידה תיבה ומגדל
ושיברן, פטור היינו משלם דמי עצים - אומן קונה בשבח כלי.

תנן (1) נתן לאומנין וקלקלו, חייבין לשלם.

מאי לאו דיהיב להו עצים וחייב לשלם דמי הכלי?

(דחיה) לא שידה תיבה ומגדל.

(קושיה) הא מדקתני סיפא שידה תיבה ומגדל - מכלל דרישא עצים?!

(תירוץ) אמרי פרושי קא מפרש לה כיצד נתן לאומנין לתקן וקלקלו חייבין לשלם?
כגון שנתן לחרש שידה תיבה ומגדל.

הגמרא מנסה להכריח שאין פשט אחר במשנה.

והכי נמי מסתברא דכיצד קתני - דאי סלקא דעתך רישא עצים,